ΕΠΙΤΙΜΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΙΑΣ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω πατριαρχικὸν ἐπιτίμιον κατὰ τῆς ἀδελφοποιίας καὶ ἐπιτάσσομεν ὀλίγας σχετικὰς παρατηρήσεις. Τὸ δημοσιευόμενον ἐπιτίμιον εὑρίσκεται εἰς τοὺς Σιναϊτικοὺς κώδικας 1651 φ. 20 καὶ 1605 φ. 181. Καὶ τὰ δύο ἀντίγραφα εἶναι ὅμοια καὶ ἔχουν τὰ αὐτὰ λάθη· π. χ. στ. 11 φαντάσεσι (ἀντί : φαντασίες;) καὶ στ 22 ἀδελφοπιστοὶ ἀντὶ ἀδελφοποιτοί. Εἰς τρεῖς περιπτώσεις μόνον διαφέρει ὁ ἀκριβέστερος κῶδιξ 1605: στ. 29 ἔχει χρεία, ἐνῷ ὁ κῶδ. 1651 χρείας, στ. 41 ἔχει ἐν ἀργίᾳ, ἐνῷ ὁ κῶδ. 1651 ἀεργείᾳ! στ. 38 ὁ κῶδ. 1605 ἔχει τὸ παραλειπόμενον ὑπὸ τοῦ κώδ. 1651: «ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν». Τὸ ἔγγραφον δὲν εἶναι πιθανῶς πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ γράμματος, τὸ ὁποῖον θὰ μετεχειρίσθη γλῶσσαν ἀρχαϊκωτέραν καὶ μᾶλλον ὁμοιόμορφον. Ὁ ἀντιγραφεὺς ἠθέλησεν ἐξ ὡρισμένου ἐγγράφου νὰ δημιουργήσῃ γενικὸν τύπον ἐπιτιμίου κατὰ τῆς ἀδελφοποιίας καὶ τοῦτο δεικνύει ὅτι ἡ ἀδελφοποιία ἦτο συνήθης, δι᾿ αὐτὸ ὑπέγραψεν αὐτὸ γενικῶς «ἐπιτίμιον κατὰ τῶν παρανόμως ἀδελφοποιούντων», δι᾿ αὐτὸ ἀφῄρεσε τὴν χρονολογίαν καὶ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν συνοδικῶν καὶ μόνον ἐλησμόνησε νὰ ἀφαιρέσῃ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Καρπενησίου, ὅπου εὑρίσκοντο οἱ ἐπιτιμώμενοι ἀδελφοποιητοί. Εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ τὴν γλῶσσαν μετέβαλεν ὁ ἀντιγραφεὺς καὶ διασκευαστὴς συγχρόνως — διότι τινὲς ἀνωμαλίαι (π. χ. στ. 25 ἦτον χριστιανικὸν κυρίως καὶ ἀληθῶς καὶ πρώτως ἀδελφοποιία ἀναφύεται . . . ., στ. 48 συμφορούμενος, ἴσως ἀντὶ τοῦ συγχωρούμενος κλπ.), δὲν φαίνονται ὅτι θὰ ὑπῆρχον εἰς τὸ πρωτότυπον. Δι᾿ αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἐτήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ἀντιγράφου, ἀφοῦ δὲν πρόκειται πλέον περὶ γνησίου ἐπισήμου ἐγγράφου.

Πότε συνετάχθη τὸ ἔγγραφον; Βεβαίως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, πιθανῶς τὸν 18ον αἰῶνα, ὅτε ἐνισχύθη ἡ ἀδελφοποιία πάλιν δι᾿ οὓς λόγους ἀναφέρομεν κατωτέρω. Τὸ ἔγγραφον καὶ ὑπὸ τὴν δημοσιευομένην διασκευὴν καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχικήν του μορφὴν εἶναι ἀνέκδοτον, καθ᾿ ὅσον γνωρίζω. Ἡ εὕρεσις τοῦ πρωτοτύπου δὲν θὰ εἶναι διασαφητικὴ μόνον τῶν λόγων, δι᾿ οὓς ἐξεδόθη τὸ ἐπιτίμιον κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς διασκευῆς.

Κῶδ. Σιν. 1651 φ. 20β (καὶ 1605 φ. 181β).

Ἐπιτίμιον κατὰ τῶν παρανόμως ἀδελφοποιούντων.

† *Γινώσκετε ὅτι ἡ καθ᾿ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἁγία καὶ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἔθος ἴδιον, σταθερόν τε καὶ μονιμώτατον τοιοῦτον παραλαβοῦσα ἐκ τῶν*

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
15/10/2023 18:22:06 EEST - 167.114.118.212

ἀρχαίων πατέρων, τῶν διαδόχων καὶ ἰσαποστόλων, τὸ τὰς μὲν νομίμους, εὐλόγους τε καὶ κανονικὰς διατάξεις καὶ παραδόσεις ὁποῦ ἐξ ἀρχῆς ἐπεκράτησαν, ἐπινοίᾳ τοῦ ἁγίου πν(εύματο)ς, νὰ ἐνεργοῦνται εἰς ὅλον τὸ χριστιανικὸν σύστημα καὶ πλήρωμα, νὰ τὰς παραφυλάττῃ καὶ νὰ τὰς συντηρῇ ἀκαινοτομήτους καὶ ἀπαραλλάκτους, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ ἀείποτε, τὰ δ' ἔκφυλα, ἀσυνήθη τε καὶ ἀπρόσφορα νεωτερίσματα τῶν ἀτοπημάτων, ὅσα μάλιστα ἡ ἀναισθησία καὶ χυδαιότης τῶν πολλῶν ἐφευρίσκει μὲ σφαλερὲς φαντασίες· καὶ μὲ λογισμοὺς ἀνοήτους, ἐκεῖνα ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς ὡς ξένα καὶ ἀνωφελῆ καὶ ἀλλότρια τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, παρευθὺς νά τα ἀποκρούῃ καὶ νά τα καταργῇ διὰ νὰ μὴν προχωρῇ εὐκόλως κανένα βλαβερὸν καὶ ἄτοπον, ὅτι ἐκ τούτων ἀκολουθοῦσι πολλάκις τὰ πλέον χειρότερα· καὶ τοῦτο ἐπενοήθη διὰ πολλὰς αἰτίας, τὸ νὰ ἀναιροῦνται δηλονότι τὰ ἀλλόκοτα. Ἐπειδὴ λοιπὸν παραστάντες τινὲς Χριστιανοὶ ἐγχώριοι τοῦ Καρπενησίου ἀνήγγειλαν ἡμῖν ὅτι κάποιοι ἀνόητοι ἄνθρωποι ἐξ αὐτῶν ἐφαντάσθησαν μὲ στοχασμὸν μωρὸν καὶ ἄγνωστον νὰ συστήσουν ἀδελφοποιίαν τινὰ ἀσύστατον καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας καὶ παραδόσεως, τὴν ὁποίαν μὲ αὐτονομίαν ἐδικήν τους ἐνεργοῦντες την δι' ἐπῳδῶν τινων ἀνοικείων, τάχα καθ' ὁμοίωσιν τῆς κανονικῶς νομοθετηθείσης υἱοθεσίας, ἐκείνης τῆς ἱερολογίας, ὀνομάζονται εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου ἀδελφοπιστοὶ πρᾶγμα ποιοῦντες παράνομον, ἀνωφελὲς μετεώρισμα καὶ ἄχρηστον τελείως καὶ μάταιον. Καὶ δὲν αἰσθάνονται οἱ ἀνόητοι νὰ γνωρίσουν ὅτι ἦτον χριστιανικὸν κυρίως καὶ ἀληθῶς καὶ πρώτως ἀδελφοποιία ἀναφύεται καὶ προέρχεται ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας, ἐξ ἧς μὲ τὴν ἐπιφοίτησιν καὶ χάριν τοῦ ἁγίου πν(εύματο)ς ἀναγεννώμενοι καὶ εἰς τὰς τρεῖς καταδύσεις βαπτιζόμενοι υἱοὶ θεοῦ κατὰ θ(εὸ)ν ἐξερχόμεθα καὶ ἀδελφοὶ τελειούμεθα. Τίς λοιπὸν ἔτι χρεία τῆς ἄλλης καὶ πεπλανημένης ἀδελφοποιίας; ἆρα οἱ τοιοῦτοι δὲν ἀντίκεινται ἀληθῶς τολμηρῶς εἰς τὴν ἀληθῆ πν(ευματ)ικήν τε καὶ σωτήριον ἐκείνην ἀδελφοποιίαν, ἢ κἂν δὲν ἀκούουσι τοῦ ἱεροῦ Ἀποστόλου γράφοντος εἰς τὰ ἔθνη, νὰ μάθωσι τί τὸ αἴτιον ὅτι ἀδελφοὺς καλεῖ πάντας; Φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι ἔκτοπον εἶναι, διεστραμμένον τε καὶ παράνομον αὐτὸ τὸ ἐπινόημα, ὁποῦ μετέρχονται χωρὶς τὴν εἴδησιν καὶ προτροπὴν καὶ τὴν ἄδειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας. Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν κατὰ τὴν ἀπαραίτητον περιέργειαν καὶ φροντίδα ὁποῦ ἔχει περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ κοινῶς συνδιασκεψαμένη καὶ διαγνοῦσα τὸ βλαβερὸν καὶ ἀπαίσιον τοῦ πράγματος γράφει καὶ ἀποφαίνεται συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πν(εύματ)ι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἵνα ἡ ἀσυνήθιστος αὕτη καινοτομία ὁποῦ ἄρχισε νὰ ἐνεργῆται εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ὡς ἄχρηστος καὶ παράλογος εἴη ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐν ἀργίᾳ παντελεῖ καὶ ἀπραξίᾳ, ὡς ψευδολογία τις καὶ ἀποβεβλημένη βλάβη καὶ μηκέτι τολμήσῃ τις διελθεῖν τὴν τοιαύτην ἀδελφοποιίαν ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, ἱερεῖς τε ὁμοῦ καὶ λαϊκοί, πάντες γὰρ ἀδελφοί ἐσμεν ἐν Χ(ριστ)ῷ Ἰησοῦ. Ὅστις δ' ἂν τῶν ἱερέων

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
15/10/2023 18:22:06 EEST - 167.114.118.212

τολμήσῃ εἰσέτι ἐπῳδάς τινας ἢ εὐχὰς ἀνοικείους ἐκφωνῆσαι περὶ τὴν τοιαύτην μυθώδη καὶ ἀσύστατον ἀδελφοποιίαν καὶ τερατολογίαν, τό γε νῦν ἔχον ἀργὸς μενέτω πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἐστερημένος παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ εἰσοδήματος, παρ' οὐδενὸς συμφορούμενος ἢ συλλειτουργούμενος ἢ εἰσόδημα ἐκκλησιαστικὸν παρεχόμενος ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ. Οἱ δὲ λαϊκοὶ Χριστιανοί, ὅσοι αὐθαδῶς μὴ ὑποταχθέντες τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ συνοδικῇ ταύτῃ ἀποφάσει, ἀπειθεῖς φανῶσι, καὶ πάλιν μείναντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ πλάνῃ ἐνεργεῖν θελήσωσι τὴν αὐτὴν ληρώδη ἀδελφοποιίαν, ἣν ἡ ἐκκλησία ἀποστρέφεται ὡς ἐβδελυγμένην, ἀλλ' ἐμμείνωσιν ἐπὶ τῇ αὐτῇ πονηρᾷ καὶ κακῇ συνηθείᾳ, ἀφωρισμένοι εἴησαν.

Αἱ κυριώταται μελέται παρ' ἡμῖν περὶ ἀδελφοποιίας εἶναι ἡ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Ράλλη, «Περὶ ἀδελφοποιίας» εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τ. 3 (1906 - 7) σ. 293 κέξ. καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ κ. Σ. Κυριακίδου «Ἀδελφοποιία» εἰς τὴν Μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν. Αὐτόθι σημειοῦται καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία. Συντομώτερα εἶναι τὰ ἄρθρα ἀδελφοποιία, ἀδελφοποιητός, ἀδεριφοχτὸς τοῦ Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Ἐλευθερουδάκη. Εἰς τὰ ἀνωτέρω γεγραμμένα ὀλίγας παρατηρήσεις καὶ μαρτυρίας προσθέτω ἐνταῦθα [1].

Τὸ ἔθιμον τῆς ἀδελφοποιίας ἐγεννήθη εἰς ἀρχαίους χρόνους καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται μέχρι σήμερον. Ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων τῆς γενέσεώς του πάντως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀλληλοβοηθείας ἐνίσχυσεν αὐτὸ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὅπως π.χ. εἰς τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας παρ' ἡμῖν, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μεγάλου τελευταίου πολέμου παρὰ τοῖς Σέρβοις. Εἰς τοὺς νομάδας ἦτο διὰ τὸν αὐτὸν λόγον συνηθεστέρα ἡ ἀδελφοποιία, ἐνδιαφέρον δὲ χωρίον εἶναι τὸ περὶ τῶν Σκυθῶν τοῦ Λουκιανοῦ (Τόξαρις 37), τὸ ὁποῖον συγχρόνως μᾶς ὁμιλεῖ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς δι' αἵματος ἀδελφοποιίας: «*Ἐπειδὰν προκριθείς τις ἤδη φίλος ᾖ, συνθῆκαι τὸ ἀπὸ τούτου καὶ ὅρκος ὁ μέγιστος, ἦ μὴν καὶ βιώσεσθαι μετ' ἀλλήλων καὶ ἀποθανεῖσθαι, ἢν δέῃ, ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον. Καὶ οὕτω ποιοῦμεν· ἀφ' οὗ γὰρ ἐντεμόντες ἅπαξ τοὺς δακτύλους ἐνσταλάξωμεν τὸ αἷμα εἰς κύλικα καὶ τὰ ξίφη ἄκρα βάψαντες ἅμα ἀμφότεροι ἐπισχόμενοι πίωμεν, οὐκ ἔστιν ὅ,τι τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς διαλύσειεν ἄν*».

Εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν τὸ ἔθιμον τῆς ἀδελφοποιίας ἔγινε σύνηθες κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους, ὅτε ἐπλάσθησαν καὶ αἱ λέξεις ἀδελφοποιῶ, ἀδελφοποιία, ἀδελφοποίησις, ἀδελφοποιητός. Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἃς σημειωθοῦν ἐνταῦθα ὀλίγαι

---

[1] Ἰδὲ καὶ τὰς σκέψεις περὶ ἀδελφοποιίας (Blutbrüderschaft) τοῦ W. Wundt, Kultur und Geschichte 1920 σ. 83 κέξ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
15/10/2023 18:22:06 EEST - 167.114.118.212

μαρτυρίαι ἀθησαύριστοι ἢ σπανιώτεραι: Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ Συκεώτου[1]: «πεῖσαι αὐτὸν ἀδελφοποίησιν ποιῆσαι μετ᾿ αὐτοῦ». Ἐν τῷ Στρατηγικῷ τοῦ Κεκαυμένου σ. 49,11: «ἀδελφοποιήσεις καὶ συντεκνίας ἐπιτηδεύονται». Εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Τζέτζου (Pressel) σ. 16: «ἀδελφοποιητῷ δικαίῳ θαρροῦσαι τὸν παλαμναῖον ἐκεῖνον γεραίρουσι πανταχοῦ». Διὰ τὴν εὐλογίαν τῆς ἀδελφοποιίας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας συνετάχθησαν καὶ εὐχαὶ καὶ πολλὰς ἐδημοσίευσε, πλὴν τοῦ Goar, καὶ ὁ Ρῶσσος Δημητριέφσκη εἰς τὰ Εὐχολόγια τὰ δημοσιευθέντα τὸ 1910 εἰς τὸ Κίεβον. Οὕτω π. χ. σ. 215 δημοσιεύεται «ἀκολουθία καὶ τάξις εἰς ἀδελφοποίησιν· ὁ πρῶτος ἀδελφὸς τίθησι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ εὐαγγελίου καὶ ὁ δεύτερος ἐπάνω τῆς χειρὸς τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ»[2].

Ἀδελφοποιία ἐτελεῖτο καὶ μεταξὺ νέων διαφόρων φύλων, ὅπως δεικνύει καὶ ὁ στίχος τοῦ Σαχλίκη (Συναξ. γυναικῶν ἐκδ. Krumbacher στ. 1201):

ἄλλη δι᾿ ἀδελφοποιητὸν
ἔχει τὸν ἀγαπητικό.

Ὁ αὐτὸς ὅμως στίχος δεικνύει ὅτι ἡ ἀδελφοποιία αὐτὴ ἔχασε τὴν ἁγνότητά της καὶ δι᾿ αὐτὸ ἡ ἐκκλησία ἀπηγόρευσε τὴν ἀδελφοποιίαν μάλιστα μεταξὺ μοναχῶν[3]. Εἰς τὸ τυπικὸν τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου[4] λέγεται: «οὐ σχοίης μετὰ κοσμικῶν ἀδελφοποιίας ἢ συντεκνίας ὁ φυγὰς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ γάμου».

Αἱ ἀπαγορεύσεις αὐταὶ εἰς τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἔχασαν τὴν δύναμίν των, διότι ἡ ἀδελφοποιία ἐνίσχυε τὴν ἀλληλοβοήθειαν καὶ ἀλληλεγγύην κατὰ τῶν Τούρκων καὶ δι᾿ αὐτὸ τὸ ἔθιμον ἔλαβε πάλιν νέαν ἐπίδοσιν· Ὁ ἑξῆς ἐκ Κρήτης στίχος εἶναι χαρακτηριστικός:

βοήθα μου σκύλ᾿ ἀδερφοχτὲ καὶ ὁ Τοῦρκος θά με φάῃ.

Οἱ συνδεόμενοι δι᾿ ἀδελφοποιίας ἐβοήθουν ἀλλήλους εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων, διὰ τοῦτο δ᾿ εὐλόγως καὶ κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας βαθμὸς τῶν μυουμένων ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοποιητοῦ[5]. Ὁ δι᾿

---

[1] Θεοφ. Ἰωάννου, Μνημεῖα Ἁγιολογικὰ 1884 σ. 481.

[2] Ἰδὲ τὸν πίνακα παρὰ τῷ Δημητριέφσκη, Εὐχολόγια σ. 20-21, ὅπου εἰς τὰς λέξεις ἀδελφοποιία, ἀδελφοποίησις γίνεται παραπομπὴ εἰς τὰς δημοσιευομένας εὐχάς.

[3] Βλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων τ. 5, 400 καὶ τ. 6, 126. Migne, Patrologia Graeca τ. 100 στ. 1064.

[4] Ph. Meyer, Die Haupturkunden für die geschichte der Athosklöster σ. 113,12.

[5] Ὡς χαρακτηριστικὸν ὅτι ἡ ἀδελφοποιία ἐπεδίωκε τὴν ἀλληλοβοήθειαν εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν Ἠπείρῳ σήμερον ἀδιρφουπτοὶ λέγονται οἱ συγγενεῖς οἱ βοηθοῦντες, ὑπηρετοῦντες κατὰ τὸν γάμον τοὺς προσκεκλημένους, οἱ προσφέροντες ποτά, φαγητά. Βλ. Γ. Π. Ἀναγνωστοπούλου, Λαογραφικὰ ἐξ Ἠπείρου ἐν τῇ Λαογραφίᾳ τ. 5 (1915) σ. 25 κἑξ.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
15/10/2023 18:22:06 EEST - 167.114.118.212

ἀδελφοποιίας σύνδεσμος κατὰ τῶν Τούρκων ἴσχυσε μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων εἰς τὴν Κρήτην (ὅπου οἱ ἀδελφοποιητοὶ ὀνομάζονται ἀ δ ε ρ φ ο χ τ ο ὶ) καὶ ἔχομεν γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεὶμ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Μαρτίου 1877 [1], τὸ ὁποῖον ἐπιτιμᾷ τοὺς ἀδερφοχτοὺς καὶ τοὺς βοηθοῦντας τὸν σύνδεσμον αὐτῶν. Τὸ γράμμα πλὴν ἄλλων λέγει: «*πληροφορούμεθα ἐπισήμως ὅτι ἱερεῖς τινες αὐτόθι διὰ προτροπῶν ἐκνόμων καὶ διαφόρων ἀπατηλῶν μέσων σχηματίζουσι μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἀδελφοποιίας ἐνισχύοντες μάλιστα αὐτὰς καὶ δι᾽ ὅρκων· ἐκ δὲ τῶν οὕτω σχηματισθεισῶν ἀδελφοτήτων ὅτι ἐξεδηλώθησαν ἐπ᾽ ἐσχάτων καὶ συμπτώματά τινα διαγωγῆς ἄντικρυς ἀντικειμένης εἰς τὸ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Κυβέρνησιν ὀφειλόμενον καθῆκον τῆς ὑποταγῆς καὶ ὑπηκοότητος*».

Ἡ τροπὴ λοιπὸν τῆς ἀδελφοποιίας κατὰ τῶν Τούρκων μᾶς ἑρμηνεύει τὸ γεγονὸς ὅτι παρὰ τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἔθιμον ἐνισχύθη, δὲν διελύθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Καὶ τὸ ἀνωτέρω δημοσιευόμενον ἐπιτίμιον κατὰ τῶν ἱδρυτῶν ἀδελφοποιίας ἐν Καρπενησίῳ ἀνάγεται εἰς τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ ἐσκόπουν καὶ οἱ ἐπιτιμώμενοι ἀδελφοποιητοὶ ἀντίδρασιν κατὰ τῶν Τούρκων, ἂν καὶ τοῦτο δὲν εἶναι σαφὲς ἐκ τοῦ κειμένου.

Κ. ΑΜΑΝΤΟΣ

---

[1] Τὸ γράμμα σῴζεται ἐν ἀντιγράφῳ καὶ εἰς τὸν Κώδ. Σιν. 2265 σ. 197.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
15/10/2023 18:22:06 EEST - 167.114.118.212